

N:o 70.

At Herr **S. Wieselgren:** *Angående ändring i Kongl. Förordningen den 11 December 1868 angående särskilda sammankomster för andaktsöfningar.*

De fyra moment, hvilka tillsammans utgöra Kongl. Förordningen den 11 December 1868, rörande särskilda sammankomster för andaktsöfning, torde med hänsyn till allmängiltigt berättigande vara hvarandra ganska olika.

Det *första* uttalar grundsatsen om rätt för vår kyrkas medlemmar, att sammankomma till andaktsöfning utan att denna ledes af vederbörande presterskap. Vilket är blott, att församlingsgudstjensten icke deraf får störas. Jag tror icke, att något häremot kan vara att invända.

Det *andra* förbehåller församlingens presterskap, dess kyrkorådsledamöter och ortens offentliga myndighet rätt att närvara vid andaktsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, samt tillerkänner sistsagda myndighet rätt att upplösa sammankomst, då olaglighet eller oordning inträffar. Så länge presterskap och kyrkoråd hafva sig anförtrodt att öfvervaka "hvad till religionens och sedernas vård" hörer samt derstädes förekomma "spridandet af vilseförande läror, kyrklig tvedragt och söndring", måste den dem i detta moment tillförsäkrade rättighet vara fullkomligt följdriktig. Hvad åter angår ortsmyndigheten, lärer dess befogenhet i ifrågavarande afseenden redan vara fastställd genom bestämmelserna i 10 kap. §§ 13 och 23, Strafflagen, jemförde med Kongl. instruktionen för landshöfdingarne i rikets län, den 10 November 1855, § 10, etc. Möjligen har man dock ansett önskvärdt, att särskildt här betona vederbörandes myndighet, och jag medgifver

också villigt, att påminnelsen, om än öfverflödigt, dock icke gerna kan vålla någon olägenhet.

Deremot hafva bestämmelserna i *tredje* och *fjerde* momenten från många, sinsemellan vidt skilda håll ogillats, och, så vidt jag förstår, på ganska grundade skäl.

I det tredje momentet bemyndigas kyrkoråd, att då person, som ej är prest eller enligt kyrkolag berättigad att offentligen predika, vid "dylik sammankomst" såsom lärare uppträder med andliga föredrag, "som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd", förbjuda honom i sådan egenskap inom församlingen vidare uppträda. I det fjerde stadgas för olydnad mot sålunda meddeladt predikoförbud från och med 50 till och med 300 riksdalers böter.

Det lärer väl vara att anse såsom synnerligen oegentligt, att då Kongl. Förordningen om kyrkostämma m. m. den 21 Mars 1862, som i sin 22 § fastställer kyrkorådets befogenhet med hänsyn till församlingens religiösa, sedliga och kyrkliga lif, genom stadgandet i 28 § förständigat kyrkorådet att i frågor, som röra religionens och seder- nas helgd, "ej annorledes än genom allvarliga föreställningar och varningar söka förmå den felande till bättring", medgifver deremot ofvannämnde 3:dje mom. af Kongl. förordningen den 11 December 1868 samma kyrkliga myndighet att, utan hvarje föreställning och varning samt, efter ordalagen att döma, utan undersökning, ja, till och med utan någon på verklig erfarenhet grundad åsigt, meddela förbud för en verksamhet, om hvars skadliga beskaffenhet möjligen alldeles inga bevis skulle kunna förebringas. Nog många bevis förefinnas deremot med hänsyn till det föga tillfredsställande sätt, på hvilket ej mindre den kyrkliga polistillsyn, som anförtrotts kyrkoråden, af dessa handhafves, än äfven sjelfva lagen förstås. Förbud meddelas predikanter, innan de någonsin uppträdt i församlingen; *allt* lekmanapredikande förbjudes, ehuru lagen icke berättigar härtill; viten utfästas för upplåtelse af lokal för lekmanapredikant, och man har till och med sett uppgifvas, att kyrkoråd sjelf dömt predikant att böta högsta bötesbeloppet för åsidosatt predikoförbud! Allt sammanlagdt torde nog tydligt vitsorda olämpligheten af att i sagda myndighets hand lägga en mera utsträckt makt än den i Kongl. kyrkostämmoförordningen medgifna.

Kommer så slutligen härtill, att förberörda fjerde moment af ifrågavarande förordning erbjuder kyrkan den verldsliga lagens arm för upprätthållande af hennes auktoritet. När så sker i till exempel den romerskt-katolska kyrkan och det verldsliga straffet drabbar pro-

testanten, finna vi alla det förkastliga i tillvägagåendet; att vår egen kyrka handlar på samma sätt, torde då lika litet eller än mindre kunna försvaras. Med "likheten inför lagen" lär ej heller vara särdeles väl bestäldt, så länge väl måste vidgås, att kyrkorådsförbud aldrig ifrågakommit emot de sammankomster, som af olika slags "sannings-sökare" af högre bildning anordnas, om än "kyrklig söndring" deraf följt i vida högre grad än af de ringare lekmannapredikanternas andliga föredrag.

Utan att vara blind för de fel, til hvilka den predikande lekmannaverksamheten mångenstädes gjort sig skyldig, anser jag dock hvarken kyrkoråden vara lämpliga domstolar i frågor rörande kyrkolärans rätta uppfattande, verkliga anledningen till uppstående söndring eller andra hithörande företeelser, ej heller ett fortsatt anlåtande af borgerlig lag anstå svenska kyrkan, der det för henne gäller att bekämpa afvikelser från en lära, som torde vara i stånd att segra genom sin egen sannings kraft. På samma gång som jag icke i den minsta mån vill bestrida hennes bestämda befogenhet att genom påföljder af kyrklig art skydda sig mot inre söndring, håller jag dock före att *staten* ej bör söka qväfva lärotvister eller olika uppfattning af andligt lif och religiösa frågor genom verldsliga straff. Derfor anser jag mig böra vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte för sin del besluta det tredje och fjerde momenten af Kongl. Förordningen den 11 December 1868, angående särskilda sammankomster för andaktsöfning, eller punkterna: "Uppträder någon etc. — — — vidare uppträda" och "Hvar som etc. — — — trehundra riksdaler", *icke vidare skola gälla.*

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1881.

Sigfrid Wieselgren.